

Velkommen til slitsomhetens magi

Hvem skal styre pilegrimene? Ulike departementer har prøvd seg. Riksantikvaren har gitt opp, Direktoratet for naturforvaltningen er ute, nå er det pilegrimsbyråkratene i Nidaros som prøver seg. Det vil si: Den virksomheten jeg mine gode medarbeidere bedriver er ikke underlagt noen. Vi går hvor vi vil, når vi vil og hvor langt vi vil. Kort sagt: Vi kjenner friheten!

*Publisert: 8. aug 2017
Eivind Luthen*

I 1992 presenterte jeg min bok "I pilegrimenes fotspor til Nidaros". Den gang var det ingen som tenkte på pilegrimer, de hadde knapt en plass i vår norske historie.

- Dette er et pionérverk, sa kapellan Arne Bakken, som noen år senere ble pilegrimsprest.
- La oss gjenreise Nidarosdomen som pilegrimskirke, uttalte jeg den sommeren i Adresseavisa.

På Veimuseet på Fåberg ville de ha en utstilling om pilegrimsrutene.

I august 1992, for nøyaktig 25 år siden, hadde også Odd Kjærem hos fylkesmannen i Oppland lest boken. Han likte det han leste og foreslo at det ble etablert pilegrimsveier til Nidaros. På toppen hadde vi den gang en temperamentsfull og initiativrik person fra Groruddalen. Han het Thorbjørn Berntsen, og han tente på pilegrimsideen.

Nå startet pilegrimskarusellen, det var bare å henge seg på. Folk ringte meg ned, jeg reiste land og strand rundt for å snakke om denne merkelige skapningen: Pilegrimen, vandreren med et hellig glimt i øyet, som gikk, eller seilte langs kysten. Alle ville høre historiene, gamle kart ble funnet frem, veier gjenoppdaget.

Staten sørget for pilegrimsveien fra Oslo til Nidaros. Og jeg fikk hendene fulle, Pilegrimskontoret i Oslo ble etablert, og vi fikk et nettverk av gode medarbeidere som sammen dannet Pilegrimsfellesskapet St Jakob, oppkalt etter pilegrimshelgenen. Vi merket pilegrimsruter, publiserte guidebøker, pilegrimsmagasiner, bygget broer, etablerte herberger, finansierte pilegrimsskulpturer, laget utstillinger, forfattet artikler, og holdt foredrag.

Hvilken herlig tid! Folk strømmet ut på pilegrimsveiene. I 1997 gikk den første gruppen langs den nyetablerte veien til Nidaros, og vi sendte en strøm av pilegrimer til Spania. Året rundt kom det også flokker av pilegrimer inn på vårt beskjedne kontor i Oslo.

Jeg synes fortsatt at dette er moro. Det bobler på vårt beskjedne kontor i Huitfeldtsgate. Vi arbeider med nye ruter, bladet vårt, Pilegrimen lever i beste velgående, vi har en nettside med meget høyt besøkstall, og nye medlemmer banker på. Noen av oss bygger til og med pilegrimsskip på 60 fot i Tønsberg. Målet er å seile gjennom Russland til Miklagard, bokstavelig talt rundt hele Europa.

Nå er vi mange som tar oppgaver for fellesskapet, vi er en humørfyllt og ressurssterk gjeng

som tar på oss oppgaver til beste for pilegrimene. Og alt skjer med egne ressurser, dvs kontingenten fra våre drøyt 1100 medlemmer.

Men så snakker noen om «Bærekraftig utvikling», blant annet de som nå jobber videre med å virkeliggjøre Trond Giskes visjoner fra 2009. Han fikk en utredning som han selv hadde bestilt, skrevet av Per Uddu. Han ville bruke en kvart milliard kroner på denne ene pilegrimsveien til Nidaros, de andre pilegrimsmålene kunne vi nærmest glemme.

Men Uddu fikk det ikke som han ville. Heldigvis! Giske måtte kutte kraftig ned på den kvarte milliard da den store pilegrimssatsing skjedde fra 2011. Strømmen av pilegrimer som gikk hele veien fra Oslo til Nidaros ble langt fra den enorme visjonen som Giske hadde. Men mange går, og det er jo det vi ønsker.

Vi snakker mye om verdier. Hele tiden! Uten verdier har vi ingen pilegrimer. Og vi spør: Skal pilegrimen styres av markedskrefter? Skal pilegrimen utsettes for foredrag, konserter og tanketunge tilbud under vandringen, eller skal hun få lov å vandre etter sitt eget hode? Er det mulig å kombinere langsomhet og effektiv inntjening med penger som målestokk? Nettopp dette diskuteres i media i disse dager, og det er betimelig. Dessverre må vi medgi at det er to pilegrimsmiljøer i vårt land i dag, og disse drar ikke alltid i samme retning.

Det ene miljøet er knyttet til Giske produkt, styrt ovenfra, fra stat, fylker og kommuner, med direktiver og reglementer og millioner av kroner på budsjettet. Det andre synet representerer vi og de andre frivillige pilegrimsforeninger. Her er det pilegrimens behov som står i sentrum. Det er hans liv og opplevelser som er viktig, hennes drømmer og tanker, hans livsvandring og ståsted også når det gjelder livssyn. Vi sier at pilegrimen selv skal definere sin vandring, og da får vi legge til rette for at hun skal ha muligheter for nettopp det. Dette er noe av det viktigste. Pilegrimene har brutt opp, koplet seg fra hverdagen, kastet seg utpå for å finne noe inni seg selv. Og alle pilegrimer er forskjellige, ingen er A4.

Hva med den åndelige siden? Jeg svarer da: Hold en lav profil! La kirkene være åpne slik at pilegrimen kan finne ro. Dette er beste form for påfylling, ikke prekener og salmesang. Men det er også helt greit å komme med en invitasjon til en bønnestund eller en gudstjeneste. Det hører pilegrimslivet til, men det må være et fritt valg.

Hvem skal styre pilegrimene? Ulike departementer har prøvd seg. Riksantikvaren har gitt opp, Direktoratet for naturforvaltningen er ute, nå er det pilegrimsbyråkratene i Nidaros som prøver seg. Det vil si: Den virksomheten jeg og mine gode medarbeidere bedriver er ikke underlagt noen. Vi går hvor vi vil, når vi vil og hvor langt vi vil. Kort sagt: Vi kjenner friheten!

Vi reklamerer ikke med sol og sommer, varme og lettvintheter. Vi inviterer til langvandringens mystikk, slitsomhetens magi, til korte og lange opplevelser, til oppdagelser i eget sinn og de store katedraler. Og vi vil gjerne ha med flere!